

Aktuality z Evropské unie od Stálého zastoupení ČAK v Bruselu

(leden 2023)

Zprávy Komise o fungování jednotného trhu

Komise dne 31. ledna v rámci aktivit pořádaných u příležitosti 30. výročí jednotného trhu zveřejnila výroční zprávu o jednotném trhu 2023 a srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu 2022. Výroční zpráva o jednotném trhu 2023 hodnotí integraci jednotného trhu a analyzuje, jak jednotný trh pomáhá Evropě orientovat se v současném geopolitickém napětí, zlepšovat konkurenceschopnost EU a podporovat zelenou a digitální transformaci našeho hospodářství. Srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu 2022 ukazuje, jak z jednotného trhu profituje hospodářství EU. Poskytuje podrobný přehled o uplatňování pravidel jednotného trhu EU v Evropském hospodářském prostoru s cílem identifikovat pro jednotný trh případná zlepšení. Srovnávací přehled se zaměřuje na pokrok dosažený při provádění právních předpisů EU, celkové podmínky podnikání, integraci jednotného trhu a další hlavní politické cíle, jako je růst a zaměstnanost, odolnost či digitální a zelená ekonomika. Obsahuje rovněž přehled hodnocených kritérií, včetně regulace trhu právních služeb, v jednotlivých členských státech.

Obě zprávy jsou k dispozici v angličtině zde:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_466

Ochrana spotřebitele: manipulativní praktiky online zjištěny u 148 ze 399 prověřovaných e-shopů

Evropská komise a vnitrostátní orgány pro ochranu spotřebitele 23 členských států EU, Norska a Islandu dnes zveřejnily výsledky kontrolní akce („sweep“) maloobchodních internetových stránek. Kontrolní akce se týkala 399 e-shopů, jejichž prostřednictvím maloobchodníci prodávají výrobky od textilu až po elektronické zboží. Zaměřila se rovněž na tři konkrétní druhy manipulativních praktik, o nichž je známo, že často donutí spotřebitele k volbě, která nemusí být v jejich nejlepším zájmu. Jedná se mimo jiné o falešné odpočítávání času, internetová rozhraní koncipovaná tak, aby spotřebitele navedla k nákupu, předplatnému nebo jiným možnostem volby a skryté informace. Šetření ukázalo, že 148 internetových stránek obsahovalo alespoň jednu z uvedených praktik. Vnitrostátní orgány dotčené obchodníky vyzvou, aby na svých

internetových stránkách zjednali nápravu, a případně přijmou další opatření v souladu s vnitrostátními postupy.

Více informací je k dispozici zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_418

Lednová řízení o porušení povinnosti – výzvy Česku

Cílem směrnice (EU) 2020/1828 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů je zajistit, aby všichni evropští spotřebitelé mohli plně využívat svých práv podle práva Unie. Zmocňuje kvalifikované subjekty k podávání zástupných žalob jménem spotřebitelů a zavádí silnější sankční pravomoci pro orgány členských států na ochranu spotřebitele. Zástupné žaloby umožní kvalifikovanému subjektu, jako je spotřebitelská organizace, domáhat se nápravy, jako je náhrada škody, výměna nebo oprava, pro skupinu spotřebitelů, kteří byli poškozeni nezákonnou obchodní praktikou. Vzhledem k tomu, že směrnice vstoupila v platnost v prosinci 2020, měly členské státy dva roky na to, aby ji provedly ve svém vnitrostátním právu a informovaly Komisi. Zatímco ve většině členských států probíhá práce na přijetí právních předpisů, velký počet členských států bohužel neoznámil vnitrostátní opatření k úplnému provedení směrnice ve lhůtě stanovené na 25. prosince 2022, jde o tyto země: Belgie, Bulharsko, Česko, Dánsko, Německo, Estonsko, Irsko, Řecko, Španělsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Kypr, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Rakousko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko, Slovensko, Finsko a Švédsko.

Komise rovněž dne 26. ledna zaslala výzvu 22 členským státům – Belgii, Bulharsku, Česku, Dánsku, Estonsku, Irsku, Řecku, Španělsku, Itálii, Kypru, Lotyšsku, Litvě, Lucembursku, Maltě, Nizozemsku, Rakousku, Polsku, Portugalsku, Rumunsku, Slovinsku, Finsku a Švédsku, kvůli nesplnění některých povinností vyplývajících z nařízení o šíření teroristického obsahu online. Státy buď neurčily orgán nebo orgány odpovědné za vydávání příkazů k odstranění obsahu a neinformovaly o nich Komisi; neurčily veřejné kontaktní místo a nestanovily pravidla a opatření týkající se sankcí v případě nedodržení právních povinností. Pokračující přítomnost teroristického obsahu na internetu je vážným rizikem pro občany i celou společnost. Teroristé zneužívají internet k šíření informací, kterými zastrašují veřejnost, radikalizují a získávají osoby ochotné přidat se na jejich stranu a usnadňují páchání teroristických útoků. Nedávné teroristické útoky na území EU, jako byl útok v Bratislavě 12. října 2022, jasně ukazují, jakou roli při plánování a páchání takových útoků hraje teroristický obsah online. Evropská komise navrhla řadu dobrovolných i legislativních opatření a iniciativ, které mají pomoci hrozbu terorismu zmírnit.

Komise dále zaslala Česku, Estonsku, Řecku a Chorvatsku výzvu s cílem zajistit, aby správně provedly všechny požadavky směrnice o pohlavním zneužívání dětí (směrnice 2011/93/EU). Směrnice je zásadní součástí právního rámce EU pro boj proti pohlavnímu zneužívání dětí. Požaduje, aby členské státy stanovily minimální pravidla týkající se vymezení trestných činů a sankcí v oblasti pohlavního zneužívání a pohlavního vykořisťování dětí, dětské pornografie a navazování kontaktu s dětmi k sexuálním účelům. Obsahuje též ustanovení umožňující těmto trestným činům lépe předcházet a chránit oběti. Česko, Estonsko, Řecko a Chorvatsko mají nyní dva

měsíce na to, aby na argumenty předložené Komisí reagovaly. Neobdrží-li Komise uspokojivou odpověď, může se rozhodnout vydat odůvodněné stanovisko.

Komise zaslala také výzvu Česku, Litvě, Maďarsku, Nizozemsku, Polsku, Portugalsku, Slovinsku a Slovensku, kvůli nesplnění povinnosti podle pravidel EU o podpoře spravedlnosti a transparentnosti pro podnikatelské uživatele online zprostředkovatelských služeb (nařízení (EU) 2019/1150, zvané též „nařízení o vztazích mezi platformami a podniky“). Nařízení o vztazích mezi platformami a podniky se používá od 12. července 2020. Komise vyjádřila ve výzvách obavy v souvislosti s požadavky stanovenými v uvedeném nařízení, podle nichž mají členské státy přijmout vnitrostátní právní rámec pro zajištění účinného prosazování nařízení. Dotčené členské státy dosud nemají zavedeny žádné vnitrostátní právní předpisy. Tyto státy mají nyní dva měsíce na to, aby reagovaly na argumenty vznesené Komisí.

Více informací je k dispozici zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/inf_23_142

Nařízení o zahraničních subvencích: vstupují v platnost pravidla, která mají zajistit spravedlivé a otevřené trhy EU

Dne 12. ledna vstoupilo v platnost nařízení o zahraničních subvencích. Tento nový soubor pravidel pro kompenzaci narušení, jež způsobují zahraniční subvence, umožní, aby byla EU nadále otevřená obchodu a investicím a aby měly všechny společnosti působící na jednotném trhu rovné podmínky. Nařízení Komise předložila v květnu 2021 a Evropský parlament a Rada jej v rekordním čase schválily již v červnu 2022. Nařízení o zahraničních subvencích se vztahuje na všechny hospodářské činnosti v EU: zahrnuje spojování podniků (fúze a akvizice), veřejné zakázky a veškeré další tržní situace. Nová pravidla dávají Komisi pravomoc prošetřit finanční příspěvky poskytnuté třetími zeměmi společně, jež vyvíjejí hospodářskou činnost v EU, a v případě potřeby napravit jejich rušivé účinky.

Nařízení o zahraničních subvencích se skládá ze tří nástrojů, které bude Komise při prosazování používat: Povinnost společností oznámit Komisi spojení, která zahrnují finanční příspěvek od vlády země mimo EU, pokud i) společnost, která je předmětem akvizice, jedna z fúzujících stran nebo společný podnik vytváří na území EU obrat ve výši nejméně 500 milionů EUR a ii) dotčený zahraniční finanční příspěvek činí nejméně 50 milionů EUR; Povinnost společností oznámit Komisi účast v zadávacích řízeních, pokud i) odhadovaná výše zakázky činí nejméně 250 milionů EUR a ii) dotčený zahraniční finanční příspěvek od země, jež není členem EU, činí nejméně 4 miliony EUR; Komise může zakázat přidělení zakázek v rámci těchto postupů společně, které jsou příjemci subvencí narušující hospodářskou soutěž.

Ve všech dalších tržních situacích může Komise zahájit šetření z vlastního podnětu (z moci úřední), bude-li mít podezření, že se jedná o zahraniční subvence s rušivým účinkem. Bude moci rovněž požadovat oznámení ad hoc v případě zadávacích řízení a menších spojení.

Nařízení je k dispozici zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_129

Zahájení činnosti kampusu EIT

Evropský inovační a technologický institut (EIT) dne 10. ledna spustil „kampus EIT“, novou iniciativu, která má za cíl usnadnit přístup k široké nabídce vzdělávání a odborné přípravy kombinujících inovace a podnikání. První kurzy nabízené na zmiňované platformě jsou zaměřeny na oblast klimatu, potravin, zdraví a surovin a mají podpořit přechod v oblasti dovedností s cílem přispět k ekologičtější a lépe prosperující Evropě. Průběžně bude platforma doplněna o další kurzy, které pokryjí další témata, jako je energetika, digitalizace, zemědělství, výroba, městská mobilita, kultura a kreativita. Většina nabízených školních programů bude přístupná zdarma, zatímco odbornější kurzy a programy budou zpoplatněny.

Více informací je k dispozici v angličtině zde: <https://eit.europa.eu/>

Společné prohlášení o spolupráci mezi EU a NATO

Dne 10. ledna bylo zveřejněno společné prohlášení EU a NATO, které potvrzuje úzkou spolupráci, důrazně odsuzuje Ruskou agresi a vyzývá Rusko k zastavení války a k odchodu z Ukrajiny. EU a NATO vyjádřily bezvýhradnou solidaritu Ukrajině a zopakovaly, že budou nadále neochvějně podporovat její nezávislost, svrchovanost a územní celistvost v rámci jejích mezinárodně uznaných hranic. Plně podporujeme přirozené právo Ukrajiny na sebeobranu a její právo rozhodovat o svém osudu. Prohlášení rovněž deklaruje cíl posunout úroveň spolupráce mezi EU a NATO na vyšší úroveň.

Prohlášení je k dispozici zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/01/10/eu-nato-joint-declaration-10-january-2023/>

Rada potvrdila dohodu s Evropským parlamentem o nových pravidlech pro zlepšení přeshraničního přístupu k elektronickým důkazům

Velvyslanci členských států EU dne 25. ledna potvrdili dohodu dosaženou mezi předsednictvím Rady a Evropským parlamentem, která se týká návrhu nařízení a návrhu směrnice o přeshraničním přístupu k elektronickým důkazům. Dohodnutá znění umožní příslušným orgánům adresovat soudní příkazy týkající se elektronických důkazů přímo poskytovatelům služeb v jiném členském státě. Cílem nařízení o evropských předávacích a uchovávacích příkazech pro elektronické důkazy v trestních věcech je zavést alternativní mechanismus ke stávajícím nástrojům mezinárodní spolupráce a vzájemné právní pomoci. Prostřednictvím nových postupů pro rychlý, účinný a účelný přeshraniční přístup konkrétně řeší problémy vyplývající z nestálé povahy elektronických důkazů a aspektu „ztráty umístění“.

Nařízení zavádí evropské předávací a uchovávací příkazy, které mohou vydat justiční orgány za účelem získání nebo uchování elektronických důkazů bez ohledu na to, kde se údaje nacházejí. Tyto příkazy se mohou vztahovat na kteroukoli kategorii údajů, včetně údajů o účastnících, o provozu nebo o obsahu. V případě údajů o provozu (s

výjimkou údajů požadovaných výhradně za účelem identifikace uživatele) a údajů o obsahu byla stanovena prahová hodnota. O tyto údaje je možné požádat, pouze pokud se jedná o trestné činy, za které lze ve vydávajícím státě uložit trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky, nebo o konkrétní trestné činy související s kyberkriminalitou, dětskou pornografií, paděláním bezhotovostních platebních prostředků nebo terorismem. Pro poskytnutí odpovědi na předávací příkaz je stanovena povinná lhůta v délce deseti dnů. V řádně odůvodněných naléhavých případech může být tato lhůta zkrácena na osm hodin. Pokud poskytovatelé služeb příkaz nesplní, může jim být uložena finanční pokuta, jejíž výše může dosahovat až 2 % jejich celkového celosvětového ročního obrátu za předchozí účetní období.

S výjimkou případů, kdy se vydávající orgán domnívá, že trestný čin byl nebo pravděpodobně bude spáchán ve vydávajícím státě nebo že osoba, jejíž údaje jsou požadovány, pobývá na jeho území, bude zaveden systém oznamování údajů o provozu (s výjimkou údajů požadovaných výhradně za účelem identifikace uživatele) a údajů o obsahu. Účelem tohoto oznamování je informovat vymáhající stát a poskytnout mu příležitost posoudit a případně uplatnit jeden nebo více důvodů odmítnutí stanovených v právních předpisech, například skutečnost, že na požadované údaje se vztahuje ochrana. Vymáhající stát bude mít 10 dnů nebo v naléhavých situacích 96 hodin na to, aby uvedl důvody odmítnutí. V takovém případě bude muset poskytovatel služeb výkon příkazu zastavit, předání údajů se neuskuteční a vydávající orgán příkaz stáhne. Pokud v naléhavých situacích předání údajů již proběhlo, vydávající orgán dané údaje vymaže či jinak znepřístupní nebo při jejich použití splní stanovené podmínky. Při uplatňování nařízení bude klíčovým nástrojem směrnice o ustanovení určených provozoven a jmenování právních zástupců pro účely shromažďování důkazů v trestním řízení. Tato směrnice zavádí pravidla pro jmenování právních zástupců poskytovatelů služeb nebo ustanovení jejich určených provozoven, jejichž úlohou je takové příkazy přijímat a reagovat na ně. To je nezbytné vzhledem k tomu, že neexistuje obecný právní požadavek, aby poskytovatelé služeb ze zemí mimo EU byli na území Unie fyzicky přítomni. Kromě toho by se do vnitrostátních postupů mohli zapojit i právní zástupci jmenovaní podle této směrnice nebo podle ní ustanovené provozovny.

Plné znění konečného znění nařízení je k dispozici v angličtině zde: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5448-2023-INIT/en/pdf>

Rada přijala doporučení o přiměřeném minimálním příjmu

Rada dne 30. ledna přijala doporučení o přiměřeném minimálním příjmu, jehož cílem je bojovat proti chudobě a sociálnímu vyloučení a usilovat o vysokou úroveň zaměstnanosti prosazováním přiměřené podpory příjmu prostřednictvím minimálního příjmu, účinného přístupu k podpůrným a základním službám pro osoby, které nemají dostatečné prostředky, a podporou začlenění osob, které mohou pracovat, na trhu práce. Členským státům se doporučuje stanovit výši minimálního příjmu pomocí transparentní a spolehlivé metodiky v souladu s vnitrostátními právními předpisy a za účasti příslušných zúčastněných stran a zohlednit při tom celkové zdroje příjmů, zvláštní potřeby a znevýhodněné situace domácností, příjem osoby s nízkou mzdou

nebo s minimální mzdou, životní úroveň a kupní sílu, úrovně cen a jejich související vývoj. V zájmu podpory rovnosti žen a mužů, zabezpečení příjmu a ekonomické nezávislosti žen, mladých dospělých a osob se zdravotním postižením Rada navíc doporučuje zajistit možnost požádat o poskytování minimálního příjmu jednotlivým členům domácnosti.

Kompletní znění doporučení je k dispozici v češtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/01/30/council-adopts-recommendation-on-adequate-minimum-income/>

Závěry o prioritách EU pro spolupráci s Radou Evropy na období let 2023–2024

Evropská unie zveřejnila dne 30. ledna seznam priorit EU pro spolupráci s Radou Evropy v následujících dvou letech. Ambiciózních 55 priorit je rozděleno do čtyř okruhů – obecné, oblast lidských práv, demokracie a právního státu. Mezi priority patří například posílení spolupráce EU a Rady Evropy; podpora multilateralismu; snaha zvrátit úpadek demokracie; prosazovat právní stát a dodržovat lidská práva; chránit integritu demokratických procesů proti vnějšímu vměšování a dezinformacím; chránit nezávislost soudnictví; zajistit svobodu sdělovacích prostředků a bezpečnost novinářů a zlepšit účinnost demokratických institucí a rozhodování, mimo jiné prostřednictvím smysluplného zapojení subjektů občanské společnosti a větší účasti občanů.

Kompletní seznam priorit je k dispozici zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/01/30/conclusions-on-eu-priorities-for-cooperation-with-the-council-of-europe-2023-2024/>

Švédské předsednictví Rady EU: 1. ledna – 30. června 2023

V první polovině roku 2023 předsedá Radě EU Švédsko. Švédsko stanovilo pro činnost v rámci svého třetího předsednictví Rady čtyři priority: bezpečnost – jednota; konkurenceschopnost; ekologická & energetická transformace; demokratické hodnoty a právní stát – naše základy. Švédské předsednictví bude prioritně usilovat o pokračující hospodářskou a vojenskou podporu Ukrajině, jakož i podporu na cestě Ukrajiny k EU. Svou pozornost bude věnovat evropské konkurenceschopnosti, snižování rizik kolísavých cen energií a reformě trhu s energiemi, ekologické transformaci a dodržování zásad právního státu.

Priority Švédského předsednictví v oblasti Justice jsou následující:

Europol a Eurojust hrají klíčovou úlohu při vyšetřování a stíhání přeshraniční trestné činnosti. Aby bylo zajištěno účinné stíhání trestných činů souvisejících s několika členskými státy, je důležité, aby vyšetřování a stíhání trestných činů bylo možné snadněji koordinovat v jednom členském státě. To vyžaduje jasná pravidla. Předsednictví proto bude upřednostňovat nadcházející návrh směrnice o předávání trestního řízení.

Aby bylo zajištěno, že orgány mohou účinně konfiskovat výnosy z trestné činnosti, předsednictví zintenzivní pokračující jednání o návrhu nové směrnice o vymáhání a konfiskaci majetku z trestné činnosti. Mají-li být sankce EU vůči Rusku, Bělorusku a dalším zemím a aktérům účinné, musí členské státy stíhat porušení sankcí. Předsednictví povede práci na návrhu na stanovení minimální úrovně pro kriminalizaci a sankce za porušení omezujících opatření EU, jakož i na požadování odpovědnosti za válečné zločiny a další závažné zločiny spáchané na Ukrajině.

V zájmu boje proti trestným činům spáchaným online nebo plánovaným a sděleným s využitím digitálních služeb potřebují donucovací orgány EU přístup k čitelným informacím a elektronickým důkazům z těchto digitálních služeb, včetně šifrovaných údajů. Státy řídící se zásadami právního státu musí mít možnost stíhat trestné činy bez ohledu na to, zda jsou spáchány on-line nebo off-line.

Švédské předsednictví proto podporuje pokračující a intenzivnější úsilí o zajištění a rozvoj přístupu ke komunikačním údajům a elektronickým důkazům. Zvýšená automatizace a společné normy jsou důležitými předpoklady pro účinnější výměnu informací. Předsednictví má v úmyslu zahájit jednání o návrhu Komise na zlepšení možností shromažďování a používání předběžných informací o cestujících s cílem posílit hraniční kontroly a prosazování práva.

Předsednictví bude pokračovat v jednáních o nové směrnici v oblasti boje proti násilí páchanému muži na ženách a násilí mezi intimními partnery. Kromě toho předsednictví co nejvíce pokročí v jednáních o revizi směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí. Předsednictví bude rovněž pokračovat v práci na zajištění toho, aby EU ratifikovala Istanbulskou úmluvu.

V zájmu zajištění dobrých životních podmínek společnosti a jednotlivců, veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti bude předsednictví pracovat na provádění protidrogové strategie EU a protidrogového akčního plánu EU na období 2021–2025.

Kromě toho má předsednictví v úmyslu pokročit v jednáních o paktu o migraci a azylu v souladu s dohodou mezi orgány o uzavření jednání v tomto volebním období Parlamentu. Předsednictví se bude muset rovněž vypořádat s migračními důsledky ruské invaze na Ukrajinu. S ohledem na tuto invazi a zvýšené riziko přírodních katastrof vyvolaných měnícím se klimatem bude předsednictví rovněž podporovat spolupráci EU v oblasti civilní ochrany.

V zájmu posílení ochrany základních práv a svobod v celé Evropě bude předsednictví usilovat o zajištění toho, aby EU přistoupila k Evropské úmluvě o lidských právech co nejdříve.

Předsednictví bude pokračovat v probíhajících jednáních a bude se zabývat novými návrhy, včetně pravidel týkajících se uznávání rodičovství, platební neschopnosti a odpovědnosti za vadné výrobky. Kromě toho bude předsednictví pokračovat v práci na návrhu, jehož cílem je posílit ochranu novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků, kteří se účastní veřejné diskuse, před neopodstatněnými soudními řízeními a zneužíváním soudních sporů.

Digitalizace je důležitým nástrojem usnadňujícím život občanům a podnikům. Aby se zlepšil individuální přístup ke spravedlnosti a spolupráce mezi justičními orgány, bude

předsednictví pokračovat v práci na návrzích týkajících se digitalizace justiční spolupráce.

Oficiální stránky Švédského předsednictví včetně podrobného programu jsou k dispozici zde: <https://swedish-presidency.consilium.europa.eu/en/>

Evropská komise aktualizovala nejčastěji kladené otázky ohledně omezujících opatření

Evropská komise dne 1. února zveřejnila aktualizovaný seznam nejčastějších otázek a odpovědí na ně ohledně nařízení Rady 833/2014 a 269/2014 – omezujících opatření zavedených v návaznosti na Ruskou agresi. Dokument má 346 stran a oddíl nejčastějších otázek ve vztahu k omezujícím opatřením v oblasti poskytování služeb je obsažen na stranách 300-317, včetně dotazů ohledně zákazu poskytování právních služeb.

Kompletní dokument je k dispozici v anglickém jazyce zde: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-02/faqs-sanctions-russia-consolidated_en.pdf

JUDIKATURA

SDEU: Rozsudek Soudního dvora ve věci C-158/21

Puig Gordi a další, ze dne 31. ledna 2023

Vykonávající justiční orgán v zásadě nemůže odmítnout výkon evropský zatýkací rozkaz na základě toho, že soud, který dle příkazu má v žádajícím státě věc projednávat k tomu není příslušný. Tento orgán však musí odmítnout výkon tohoto evropského zatýkacího rozkazu, shledá-li závažné nebo všeobecné nedostatky ovlivňující soudní systém daného členského státu a zároveň pokud žádající soud v tomto členském státě, není zjevně k projednání příslušný.

Španělský nejvyšší soud předložil Soudnímu dvoru otázky, které vyvstaly v souvislosti s trestním stíháním bývalých katalánských vedoucích představitelů v návaznosti na referendum konané dne 1. října 2017 o sebeurčení autonomního společenství Katalánsko (Španělsko). Byly vydány evropské zatýkací rozkazy (EZR) pro některé z obžalovaných, kteří opustili Španělsko, včetně pana Lluíse Puiga Gordiho. Belgické soudy odmítly EZR vydaný proti panu Puigu Gordimu. Domnívali se, že existuje riziko, že jeho právo být souzen soudem zřízeným zákonem by byl porušen, jelikož pravomoc španělského Nejvyššího soudu projednávat hledané osoby není postavena na právním základě. Španělský nejvyšší soud se táže, zda vykonávající justiční orgán může odmítnout výkon EZR tím, že se odvolá na důvod pro odmítnutí výkonu, který není stanoven v rámcovém rozhodnutí o EZR, nebo z důvodu, že žádající justiční orgán (v projednávané věci španělský Nejvyšší soud) není příslušný k vydání EZR. Španělský Nejvyšší soud si kromě toho klade otázku, za jakých podmínek orgán odpovědný za výkon evropského zatýkacího rozkazu (v tomto případě belgické soudy)

může odmítnout výkon tohoto EZR z důvodu údajného porušení základních práv žalovaného. Předkládající soud se zejména táže, zda vykonávající justiční orgán může za tímto účelem posoudit příslušnost soudu, který byl vyzván k projednání v případě předání vyžádané osoby vystavujícímu členskému státu.

Soudní dvůr nejprve uvedl, že zásada vzájemné důvěry a vzájemného uznávání mezi členskými státy jsou základním kamenem systému justiční spolupráce v souvislosti s EZR. Konstatuje však, že zásadní význam má i základní právo na spravedlivý proces. Toto právo zaručuje ochranu všech práv, která jednotlivcům vyplývají z unijního práva, a zachování hodnot společných pro členské státy. Právě ve světle těchto zásad a práva Soudní dvůr odpovídá na otázky španělské nejvyšší soudu následovně. Vykonávající justiční orgán nemá pravomoc odmítnout výkon EZR z důvodu neprovedení, které vyplývá výhradně z práva vykonávajícího členského státu. Pokud by tomu tak bylo, rámcové rozhodnutí by nebylo uplatňováno jednotně a členské státy by mohly svobodně určit rozsah povinnosti vykonávat EZR. Soudní dvůr dodává, že rozhodnutí o odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu přijaté po náležitém posouzení musí být výjimečné povahy. Vykonávající justiční orgán však může použít vnitrostátní ustanovení, které stanoví, že výkon EZR odmítne, pokud by tento výkon vedl k porušení základního práva zakotvené v právu EU. Působnost tohoto vnitrostátního ustanovení však nesmí jít nad rámec této povinnosti dodržovat základní práva zakotvená v uvedeném rámcovém rozhodnutí, jak jsou vykládána Soudním dvorem. Vykonávající justiční orgán dále nemůže ověřovat, zda byl EZR vydán justičním orgánem, který byl pro tento účel příslušný podle vnitrostátního práva vystavujícího členského státu, a odmítnout výkon tohoto EZR, má-li za to, že tomu tak není. Pokud však vyžádaná osoba tvrdí, že její předání vystavujícímu členskému státu (v projednávané věci Španělsko) jej vystavuje riziku porušení základního práva na spravedlivý proces tím, že by souzena soudem nepříslušným k tomuto účelu, vykonávající justiční orgán musí posoudit opodstatněnost tohoto tvrzení v rámci dvou kroků:

1. zaprvé, zda existuje skutečné nebezpečí porušení tohoto práva z důvodu systematického nebo všeobecného nedostatku ve fungování soudního systému vystavujícího členského státu nebo nedostatky ovlivňující soudní ochranu objektivně identifikovatelné skupiny osob, pro které dotyčná osoba patří;

2. zadruhé konkrétně a přesně, zda s ohledem na osobní situaci dané osoby, povahu trestného činu a skutkový stav, existují závažné důvody se domnívat, že osoba bude vystavena takovému nebezpečí v případě předání do tohoto členského státu.

Odmítnutí vykonat EZR z důvodu nedostatku pravomoci soudu, který byl vyzván k projednání požadovaného je přípustná pouze tehdy, dospěje-li vykonávající justiční orgán k závěru zaprvé o existenci takových nedostatků ve vystavujícím členském státě, a zadruhé, že tento soud zjevně není příslušný. Konečně Soudní dvůr rozhodl, že je možné vydat několik po sobě jdoucích EZR pro vyžádanou osobu s cílem dosáhnout toho, aby ji předal členský stát po vykonání prvního EZR týkajícího se této osoby, byla tímto státem odmítnuta. Výkon nového EZR však nesmí vést k porušení základních práv této osoby a vydání nového EZR musí být přiměřené.

Plné znění rozsudku je k dispozici zde: <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-158/21>

SDEU: Rozsudek Soudního dvora ve věci C-205/21 Ministerstvo na vatreshnite raboti, ze dne 26. ledna 2023

Systematické shromažďování biometrických a genetických údajů každého obviněného za účelem jejich policejní registrace je v rozporu s požadavkem na zajištění zvýšené ochrany v souvislosti se zpracováním citlivých osobních údajů.

V rámci trestního řízení zahájeného bulharskými orgány pro zkrácení daně byla V. S. obviněna z údajné účasti na organizované zločinecké skupině vytvořené za účelem obohacení se, aby společně spáchali na území Bulharska trestné činy. Po tomto obvinění bulharská policie vyzvala V. S., aby se podrobila shromáždění svých daktyloskopických a fotografických údajů za účelem jejich registrace a odběru pro vypracování profilu její DNA. V. S. odmítla dát k tomuto shromáždění souhlas.

Na základě vnitrostátních právních předpisů, které stanoví „policejní registraci“ obviněných z úmyslného trestného činu stíhaného z úřední povinnosti za účelem jejich registrace, požádaly policejní orgány bulharský soud o povolení nuceného výkonu shromáždění genetických a biometrických údajů V. S.. K žádosti policejních orgánů byly přiloženy pouze kopie usnesení o sdělení obvinění V. S. a prohlášení, v němž odmítla dát souhlas ke shromáždění svých údajů. Tento soud měl pochybnosti o slučitelnosti bulharských právních předpisů použitelných na tuto „policejní registraci“ se směrnicí 2016/6801, vykládanou ve světle Listiny základních práv Evropské unie, a z toho důvodu položil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

Soudní dvůr ve svém rozsudku nejprve upřesnil podmínky, za kterých lze zpracování biometrických a genetických údajů policejními orgány považovat za povolené vnitrostátním právem ve smyslu směrnice 2016/680. Dále se vyjadřuje k naplnění požadavku uvedeného v této směrnici, který se týká zpracování údajů určité kategorie osob, u nichž existují závažné důvody se domnívat, že jsou zapojeny do trestného činu, a k dodržování práva na účinnou soudní ochranu, jakož i zásady presumpce nevinny v případě, kdy vnitrostátní právní předpisy umožňují příslušnému vnitrostátnímu soudu povolit nucené shromažďování těchto údajů, které unijní normotvůrce považuje za „citlivé“. Dále se zabýval otázkou slučitelnosti vnitrostátní právní úpravy stanovící systematické shromažďování těchto údajů, s ustanoveními směrnice 2016/680, která se týká jejich zpracování s ohledem na použitelné zásady.

Soudní dvůr konstatuje, že směrnice 2016/680, vykládaná ve světle Listiny, musí být vykládaná v tom smyslu, že zpracování biometrických a genetických údajů policejními orgány za účelem jejich vyšetřování s cílem bojovat proti trestné činnosti a udržovat veřejný pořádek je povoleno vnitrostátním právem za předpokladu, že posledně uvedené právo obsahuje dostatečně jasný a přesný právní základ pro povolení uvedeného zpracování. Skutečnost, že vnitrostátní legislativní akt obsahující takový právní základ odkazuje mimoto na obecné nařízení o ochraně osobních údajů, a nikoli na směrnici 2016/680, nemůže sama o sobě zpochybnit existenci takového povolení, pokud z výkladu všech použitelných ustanovení vnitrostátního práva dostatečně jasně, přesně a jednoznačně vyplývá, že dotčené zpracování biometrických a genetických údajů spadá do působnosti této směrnice, a nikoli do působnosti GDPR. V tomto kontextu Soudní dvůr s ohledem na skutečnost, že relevantní vnitrostátní

právní předpisy odkazují na ustanovení GDPR, která upravují zpracování citlivých údajů, přičemž přebírají obsah ustanovení směrnice 2016/680, která se týká zpracování těchto údajů, uvádí, že tato ustanovení nejsou rovnocenná. Zatímco zpracování citlivých údajů příslušnými orgány zejména za účelem prevence a odhalování trestných činů, na které se vztahuje směrnice 2016/680, může být povoleno pouze tehdy, pokud je zcela nezbytné, a musí být zajištěno vhodnými zárukami a stanoveno unijním právem nebo vnitrostátním právem, GDPR stanoví zásadní zákaz zpracování těchto údajů spolu s výčtem výjimek. Vnitrostátní zákonodárce tedy sice může v rámci této legislativní nástroje stanovit zpracování osobních údajů pro účely spadající do působnosti směrnice 2016/680, jakož i pro jiné účely spadající do působnosti GDPR, je však povinen se ujistit o neexistenci nejasností, pokud jde o použitelnost jednoho či druhého z těchto unijních aktů na shromažďování biometrických a genetických údajů. Kromě toho, pokud jde o případné nesprávné provedení směrnice 2016/680, kterého se dovolává předkládající soud, Soudní dvůr zdůrazňuje, že tato směrnice nevyžaduje, aby vnitrostátní ustanovení, která povolují zpracování údajů spadající do její působnosti, obsahovala odkaz na uvedenou směrnici. Nicméně v případě zjevného rozporu mezi ustanoveními vnitrostátní právní úpravy, která povolují zpracování dotčených údajů a ustanoveními, která jej, zdá se, vylučují, musí vnitrostátní soud provést výklad těchto ustanovení, jenž zachová užitečný účinek směrnice 2016/680. Poté Soudní dvůr rozhodl, že směrnice 2016/680 a Listina nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že v případě, že osoba obviněná z úmyslného trestného činu stíhaného z úřední povinnosti odmítne dobrovolně spolupracovat při shromažďování biometrických a genetických údajů o její osobě za účelem jejich registrace, je příslušný trestní soud povinen povolit opatření spočívající v nuceném výkonu tohoto shromažďování, aniž by byl oprávněn posoudit, zda existují závažné důvody se domnívat, že dotyčná osoba spáchala trestný čin, pro který jí bylo sděleno obvinění, za předpokladu, že vnitrostátní právo následně zaručuje účinný soudní přezkum podmínek tohoto sdělení obvinění, z nichž vyplývá povolení k provedení tohoto shromažďování. V tomto ohledu Soudní dvůr připomíná, že podle směrnice 2016/680 musí členské státy dbát na to, aby mezi údaji různých kategorií subjektů údajů bylo jasně rozlišováno tak, aby nedocházelo bez rozlišení ke stejnému stupni zásahu do jejich základního práva na ochranu osobních údajů, a to bez ohledu na to, do jaké kategorie patří. Tato povinnost však není absolutní. Ostatně vzhledem k tomu, že se tato směrnice vztahuje na kategorii osob, u nichž existují závažné důvody se domnívat, že spáchaly trestný čin, Soudní dvůr upřesňuje, že existence dostatečného počtu důkazů o vině osoby v zásadě představuje závažný důvod se domnívat, že tato osoba dotčený trestný čin spáchala. Směrnice 2016/680 tedy nebrání vnitrostátní právní úpravě, jež stanoví nucené shromažďování údajů osob, ve vztahu k nimž jsou shromážděny dostatečné důkazy o tom, že jsou vinní ze spáchání úmyslného trestného činu stíhaného z úřední povinnosti a kterým bylo z tohoto důvodu sděleno obvinění. Pokud jde o dodržení práva na účinnou soudní ochranu, když vnitrostátní soud, který je příslušný k povolení opatření k nucenému výkonu rozhodnutí o shromažďování citlivých údajů týkajících se obviněných, nemůže provést meritorní přezkum podmínek pro sdělení obvinění, Soudní dvůr zejména zdůrazňuje, že to, že je posouzení důkazů, o něž se opírá obvinění subjektu údajů, dočasně vyloučeno z přezkumu soudu, se přitom může ukázat jako odůvodněné během přípravné fáze trestního řízení. Taková kontrola by totiž v této fázi mohla narušit průběh trestního vyšetřování, během něhož jsou tyto

údaje shromažďovány, a nadměrně omezit schopnost vyšetřovatelů objasnit další trestné činy na základě srovnání těchto údajů s údaji shromážděnými během jiných vyšetřování. Toto omezení účinné soudní ochrany tedy není nepřiměřené, jelikož vnitrostátní právo později zaručuje účinný soudní přezkum. Pokud jde o dodržování práva na presumpci nevinu soudním rozhodnutím povolujícím shromažďování dotčených údajů, Soudní dvůr zaprvé uvádí, že vzhledem k tomu, že v projednávané věci je toto shromažďování omezeno na kategorii osob, jejichž trestní odpovědnost ještě nebyla prokázána, nelze na něj nahlížet tak, že odráží názor orgánů, že tyto osoby jsou vinny. Zadruhé skutečnost, že soud, který musí rozhodnout o vině dotčené osoby, nemůže v této fázi trestního řízení posoudit dostatečnost důkazů, na nichž je založeno obvinění dotčené osoby, představuje záruku dodržení jejího práva na presumpci nevinu. Konečně Soudní dvůr rozhodl, že směrnice 2016/6808 brání vnitrostátním právním předpisům, které stanoví systematické shromažďování biometrických a genetických údajů každého obviněného z úmyslného trestného činu stíhaného z úřední povinnosti za účelem jejich registrace, aniž stanoví příslušnému orgánu povinnost určit a prokázat, zda je toto shromažďování zcela nezbytné k dosažení konkrétních sledovaných cílů a dále zda těchto cílů nelze dosáhnout opatřeními, která představují méně závažný zásah do práv a svobod dotčené osoby. V tomto ohledu Soudní dvůr zdůrazňuje, že cílem směrnice 2016/680 je mimo jiné zajistit zvýšenou ochranu v souvislosti se zpracováním citlivých údajů, mezi něž patří biometrické a genetické údaje, jelikož může způsobit závažná rizika pro základní svobody a práva. Zde uvedený požadavek, podle kterého musí být zpracování biometrických a genetických údajů povoleno „pouze tehdy, pokud je zcela nezbytné“, musí být vykládán tak, že definuje přísnější podmínky pro zákonnost zpracování těchto citlivých údajů. Kromě toho dosah tohoto požadavku musí být rovněž určen s ohledem na takové zásady zpracovávání údajů, jako je omezení účelů a minimalizace údajů. V tomto kontextu vnitrostátní právní úprava, které stanoví systematické shromažďování biometrických a genetických údajů každého obviněného z úmyslného trestného činu stíhaného z úřední povinnosti za účelem jejich registrace, je v zásadě v rozporu s tímto požadavkem. Může totiž vést k nediferencovanému a generalizovanému shromažďování biometrických a genetických údajů většiny obviněných, neboť pojem „úmyslný trestný čin stíhaný z úřední povinnosti“ je obzvláště obecný a může se vztahovat na velké množství trestných činů bez ohledu na jejich povahu a závažnost, konkrétní okolnosti těchto trestných činů, jejich případnou souvislost s jinými probíhajícími řízeními, předcházejícími soudnímu řízení, anebo individuální profil osoby.

Plné znění rozsudku je k dispozici zde:
<https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-205/21>

ESLP: Rozsudek ve věci Potoczka a Adamčo proti Slovensku (č. 7286/16) ze dne 12. ledna 2023

Evropský soud pro lidská práva rozhodl jednomyslně ve věci Potoczka a Adamčo proti Slovensku, že došlo k porušení článku 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života) ve spojení s článkem 13 (právo na účinný právní prostředek nápravy) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a to ve vztahu k oběma stěžovatelům.

Případ se týká odposlechů telefonních hovorů z mobilního telefonu v roce 2004 v rámci trestního řízení, které bylo vedené proti panu Adamčovi pro podezření ze spáchání trestného činu vydírání. Odposlouchávaný mobilní telefon patřil ovšem paní Potoczké (první stěžovatelce, v té době partnerce pana Adamča), ale byl, dle informací slovenských úřadů, používán panem Adamčem. S odvoláním na článek 8 a článek 13 Úmluvy stěžovatelé tvrdili, že soudní příkaz povolující odposlech byl vydán v rozporu se zákonem, protože neobsahoval žádné odůvodnění; nebyl v něm ani uveden podpis soudce, který jej vydal, dále nebylo jasně indikováno, zda existují (přetrvávají) důvody pro odposlech. V roce 2005 byl pan Adamčo obviněn z trestného činu vydírání spáchaného coby člen zločinného spolčení. Obvinění se zakládalo mimo jiné na informacích získaných skrze odposlech mobilního telefonu paní Potoczké. Stěžovatelé neuspěli ani před Ústavním soudem se stížností, ve které se dožadovali ochrany svých práv ve vztahu k vydanému soudnímu příkazu povolujícímu odposlech mobilního telefonu.

ESLP připomněl, že pokud jednotlivec (stěžovatelka) podává stížnost k ESLP, musí být schopna prokázat, že byl/a napadeným opatřením "přímo dotčen/a". V souvislosti s tvrzením stěžovatelů, že mobilní telefon používala i stěžovatelka, se tedy stížnost týkala i otázky její aktivní legitimace, zejména ve vztahu k porušení práv podle článků 8 a 13 Úmluvy. Sice nic nenasevďovalo tomu, že by příkaz k odposlechu směřoval k odposlechu její komunikace, a ani nebylo prokázáno, že její komunikace byla skutečně odposlouchávána. Nicméně je nutné konstatovat, že to bylo ve výlučné pravomoci odposlouchávajících orgánů, které hovory uchovávají, a že neexistoval žádný zjevný důvod, aby se uchovávaly jiné hovory než ty, které se týkaly druhého stěžovatele a trestního řízení vedeného proti němu. Slovenské orgány ESLP nepředložily nic, co by prokazovalo, že nebyly odposlouchávány žádné jiné hovory, včetně potenciálních hovorů týkajících se stěžovatelky. ESLP tak měl tvrzení stěžovatelky, že odposlech jejího mobilního telefonu v daném čase se dotýkal jejích práv podle článku 8, za prokázané. Důkazní břemeno proto přešlo na slovenskou vládu, aby prokázala opak. Jelikož tak neučinila, ESLP dospěl k závěru, že právo stěžovatelky mohlo být dle článku 8 bylo porušeno. ESLP dále uvedl že příkaz k odposlechu telefonních hovorů ve všech případech musí být odůvodněn, protože se jedná o skutečnost, jež umožňuje závažný zásah do soukromí. Dotčené osoby neměly žádný přímý opravný prostředek a o odposlechu se dozvěděly až zpětně. Aby byl jakýkoli následný přezkum účinný, muselo být odůvodnění příkazu k odposlechu konkrétní, založené na konkrétních skutečnostech. Jelikož příkaz neobsahoval žádné odůvodnění, nesplňoval základní požadavek vnitrostátního práva, což se nesnažila zpochybnit ani slovenská vláda. Výše uvedené úvahy postačily ESLP k vyslovení závěru, že zásah do práva stěžovatelů na respektování jejich soukromého a rodinného života a korespondence nebyl v souladu se zákonem a došlo k porušení článku 8 Úmluvy ve vztahu k oběma stěžovatelům. ESLP dále konstatoval, že došlo též k porušení článku 13 Úmluvy, protože prostředky nápravy, kterých se slovenská vláda dovolávala, nebyly účinné v souvislosti s čl. 35 odst. 1 Úmluvy (vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků) a současně byl stěžovatelům použitý prostředek nápravy odmítnut, a to z důvodu, že přímo nesouvisel s předmětem stížností stěžovatelů podle článku 8 Úmluvy. Z výše uvedeného vyplývá, že došlo k porušení práva obou stěžovatelů na účinný prostředek nápravy podle článku 13 Úmluvy ve spojení s článkem 8 Úmluvy.

Celé znění rozsudku ESLP je k dispozici v anglickém jazyce zde:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222143>

Odbor mezinárodních vztahů ČAK